Poliisitarkastaja Ari Jokinen

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

**HE 114/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijanlausuntoa ja asiantuntijaa etäyhteydellä kuultavaksi hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

2 Asiantuntijan lausunto

*Lainsäädännön selkeyttäminen*

Esityksessä pyritään selkeyttämään työnteon, yrittäjyyden ja elinkeinon harjoittamisen perusteella myönnettävien oleskelulupien myöntämisen edellytyksiä, samoin ilman oleskelulupaa tapahtuvaa työntekoa ja elinkeinotoimintaa. Selkeyttämisellä pyritään myös siihen, että laista paremmin voisi hahmottaa oleskelulupaprosessin. Sääntelyn uudistamisella pyritään myös siihen, että lakiin jäisi mahdollisimman vähän tulkinnallisuuksia, vaikka sitä ei voidakaan täysin poistaa, ja keskeisten vakiintuneiden käytäntöjen kirjaaminen lakiin. Työnteko-oikeuksia myös selvennetään.

Valvontaa suorittavan viranomaisen näkökulmasta asiaa voidaan pitää erittäin kannatettavana. Selkeä ja tarkkarajainen lainsäädäntö on kaikkien etu, niin valvojan kuin valvonnan kohteen. Selkeällä ja tarkkarajaisella lainsäädännöllä voidaan estää etenkin tahattomia väärinkäytöksiä, jotka joissakin tilanteissa saattavat johtua epäselvästä ja kovin tulkinnanvaraisesta lainsäädännöstä.

*Työnantajan roolin kasvattaminen oleskelulupahakemuksessa*

Esityksen keskeisimpänä ehdotuksena on luoda edellytykset ratkaista työntekoon perustuvat oleskelulupahakemukset nopeasti ja sujuvasti, samalla korostaen prosessissa osallisena olevien tahojen velvollisuuksia ja vastuita. Ulkomaalaislain 5 luvussa ehdotetaan säädettävän työnantajan selvittämisvelvollisuuksista kaikkien työntekoa koskevien hakemusten osalta

kattavasti. Työnantajan rooli näin ollen kasvaisi, mikä olisi loogista ja tarkoituksenmukaista, koska työnantajalla on paras tieto työsuhteesta, johon se työntekijän on palkannut.

Valvontaa suorittavan viranomaisen näkökulmasta edellä olevaa voidaan pitää kannatettavana asiana. Esityksen mukaan työnantajan tulisi liittää hakemukseen tiedot työntekijän pääasiallisista työtehtävistä, palkan ja muun vastikkeen määräytymisen perusteet sekä palkanmaksukausi ja noudatettava työaika. Työntekijän hakemuksessa antamia tietoja voitaisiin näin ollen verrata keskenään työnantajan tietoihin ja näin ollen myös työehtoihin liittyvistä asioista olisi yhteinen käsitys. Tämä mahdollisesti osaltaan selkeyttäisi vastuukysymyksiä, jolloin mahdollisen sanktion kohdentaminen olisi selkeämpää. Verkkopalveluihin vietävien hakemusten osalta voidaan nähdä keskeisenä asiana se, että palvelu olisi selkeä ja mahdollisimman hyvin hakemuksen tekemistä tukeva kokonaisuus. Asiakasneuvonnalla voidaan nähdä myös keskeinen rooli.

*Työnantajan sertifiointijärjestelmä*

Ehdotuksena on yhdenmukaistaa eri lupatyyppien välistä hakemuskäsittelyä. Keskeistä on, että kaikissa työperusteisissa luvissa pyydetään samat työnantajaa ja hakijaa koskevat perustiedot ja vain tarvittaessa lupatyyppikohtaiset lisätiedot. Lisätietotarpeet arvioidaan riskiperusteisesti. Hakijalla on näin realistisemmat mahdollisuudet tehdä niin sanotusti täydellinen hakemus, kun otetaan lisäksi huomioon prosessien ohjaavat elementit.

Esitettyä menettelyä voidaan pitää hyvänä, koska sen voidaan olettaa vähentävän väärinkäsityksiä ja tahatonta virheellistä tietoa hakemuksissa. Työnantajan sertifiointijärjestelmän luominen todennäköisesti lisäisi prosessin sujuvuutta, vastuullisuutta ja luotettavuutta. Sertifiointijärjestelmään ehdotettua sertifioinnin peruuttamista koskevaa sääntelyä, johon ryhdyttäisiin, jos työnantaja ei enää täyttäisi sen myöntämisen edellytyksiä toimittuaan laissa säädettävällä tavalla moitittavasti voidaan pitää perusteltuna. Sertifiointijärjestelmän luotettavuuden ja uskottavuuden kannalta olisi tärkeätä, että valvontaa kohdennettaisiin riittävästi myös sertifioituihin työnantajiin.

*Viranomaisten välisten vastuiden ja tehtävien selkeyttäminen*

Esityksen keskeisenä ehdotuksena on myös viranomaisten välisten vastuiden ja tehtävien selkeyttäminen sekä päällekkäisyyksien karsiminen. Tämän tarkoituksena on varmistaa, että useampi viranomainen ei selvitä samoja asioita, jolloin jokainen viranomainen voisi keskittyä omien tehtävien hoitamiseen.

Asiaa voidaan pitää perusteltuna ja tärkeänä, jotta rajalliset viranomaisresurssit saadaan kohdennettua mahdollisimman oikein ja tarkoituksenmukaisesti.

*Tilapäistä suojelua saaneen henkilön työnteko-oikeus*

Esityksessä ehdotetaan, että ulkomaalaislaissa säädettäisiin tilapäisen suojelun direktiivin tarkoittaman tilapäistä suojelua hakevan ulkomaalaisen oikeudesta työntekoon ja harjoittaa yksityistä elinkeinotoimintaa heti hakemuksen rekisteröinnistä sekä oikeuden päättymisestä, kun ulkomaalaisen tilapäistä suojelua koskeva hakemus on hylätty tai se on rauennut.

Tätä asiaa voidaan pitää erittäin perusteltuna, sillä voimassa oleva ulkomaalaislain 78 § 3 momentin 3. kohta, jonka mukaan työnteko-oikeus alkaa tilapäisen oleskeluluvan myöntämisestä on ristiriidassa tilapäisen suojelun direktiivin 12 artiklan ja siitä Euroopan komission tarkentaman tulkinnan kanssa, jonka mukaan työnteko-oikeus alkaa tilapäisen suojelun hakemuksen jätettyään ja saatuaan siitä todistuksen, mitä voitaneen pitää kestämättömänä tilanteena.

*Työsuojeluviranomaisen suorittamalla valvontatehtävällä havaittujen väärinkäytösten ilmoittaminen poliisille*

Esityksessä ehdotetaan, että työsuojeluviranomaiselle annettaisiin mahdollisuus harkita poliisille tehtävän ilmoituksen tarkoituksenmukaisuutta työsuojeluviranomaisen valvontatehtävällään havaitusta vähäisestä rikkomuksesta tilanteessa, jossa yleinen etu ei sitä vaadi. Ilmoituskynnykset yhdenmukaistettaisiin ulkomaalaislain ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain osalta. Asiaa voidaan pitää kannatettavana.

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisitarkastaja Visa Weckström
Poliisitarkastaja Marjo Tyynelä
Poliisihallitus, Esikunta
Sisäministeriö, poliisiosasto